

Колись мені вже доводилося писати, що перевага Ю. Барабаша як дослідника полягає в тому, що загадки художніх феноменів він прагне розгадати, користуючись зв'язкою ключів, а не з допомогою єдиного, начебто універсального ключа. Книга "Просторінь Шевченкового слова" ще раз підтверджує те давнє спостереження: багатство методологічного інструментарію і його фахове застосування забезпечило їй ефект дослідницького симфонізму. Вживаю це слово без будь-якої патетики – просто воно добре передає сутність Барабашевої методи. Комплексний підхід до поетичних текстів дав йому змогу побачити художні явища з різних боків, частково представити як вияв цілості, а ціле – віддзеркаленим у безлічі окремо взятих граней. Багатозвуччя слова, драматургія художнього мислення Тараса Шевченка на всій дистанції його творчості, смислової поліфонія в її складності і, часом, контрверсіях – усе це представлено через філігранний аналіз, що вивершується синтезом. І тоді, коли йдеться про Шевченкову історіософію; і тоді, коли досліджується "просторінь екзистенції"; і тоді, коли автор розкошує у стихії "повільного читання", інтерпретуючи такі твори, як "Чигрине, Чигрине...", "Великий льох", "Сон. – У всякого своя доля...", "Три літа" та "Юродивий". Його судження концептуально виважені, сповнені дослідницьких прозрінь, що, зрештою, суттєво поглиблюють наші уявлення про вічно загадкового Тараса Шевченка (розділ "Просторінь тексту й контексту").

Маємо, таким чином, Шевченкознавчу "симфонію" Юрія Барабаша – дослідження високого класу, що представляє, між іншим, те літературознавство "з людським обличчям", у якому наукова мова елегантно й легко доповнюється лексичним і стилістичним багатством мовного розмаїття. Це книжка, яка пропонує інтелектуально яскраве авторське наближення до Шевченка. А водночас вона здатна й інших запалити спокусою нових чаклувань над поетичними текстами українського генія.

Панченко Володимир

Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика. — Тернопіль: Джура, 2011

На сучасному етапі розбудови Української держави простежується підвищення інтересу науковців і громадськості до історичної спадщини народу загалом та до її визначних представників зокрема. Це зацікавлення посилюється доконечною потребою переосмислення багатьох подій, явищ, оцінок суспільства. При цьому пріоритетного значення набуває звернення до ролі особистісного аспекту в історії, оскільки саме людський вимір є тим критерієм, що визначає духовність, потребу історичної правди.

У цьому зв'язку великого значення набуває чергова монографія В. Деревінського, в якій досліджуються життя та діяльність яскравого представника суспільно-політичного руху в Україні кінця 60–90-х років ХХ ст. В. Чорновола, чия громадсько-політична робота була основою утвердження національної свідомості, свободи особистості та нації, боротьби за реалізацію національних прагнень українського народу.

Монографія В. Деревінського характеризується ґрунтовністю й об'єктивністю висвітлення життєвого шляху В. Чорновола. Її вже було презентовано у Львові в рамках Форуму видавців, у Миколаєві, Херсоні, у Тернополі, Черкасах та в Києві, де отримала схвальні відгуки науковців, письменників, друзів, родичів та соратників В. Чорновола, а також привернула увагу громадськості.

У ній розкрито важливі моменти життя політика, його роль і значення у політичних процесах України. Читачі мають змогу пізнати особистість В. Чорновола з часу вступу його на шлях політичної діяльності, написання перших творів, поява яких сколихнула світову громадськість, до трагічної загибелі (чи вбивства) видатного діяча. А ще у книзі розповідається про висвітлення діяльності В'ячеслава Чорновола в лондонському журналі української діаспори "Визвольний шлях" від появи на Заході перших відомостей про нього у 1990-х рр. На основі цього розділу можна простежити рівень обізнаності представників української діаспори з подіями, що відбувалися в Україні, зокрема із надходженням на Захід інформації про одного із провідних діячів тодішнього українського визвольного руху – В. Чорновола.

У книзі подано свідчення людей про В. Чорновола, які разом з ним проживали, працювали чи перебували в ув'язненні. Поряд з численним фактографічним матеріалом відомості очевидців створюють повномасштабний і цілісний образ героя монографії.

Книжка містить низку документальних матеріалів, частина з яких належить авторству В. Чорновола. Вони дають змогу ліпше зрозуміти зміст і характер українського національного руху та саму постать героя видання. Доповнюють текстову частину книги численні світлинки.

Можна погодитися з автором книги, що В. Чорновола належить особливе місце в суспільно-політичних процесах кінця 60–90-х роках ХХ ст. Перебуваючи в епіцентрі ідейної боротьби, ядром і рушійною силою суспільно-політичного руху, видатний діяч втілював на практиці ідеї соборності й державності України, забезпечуючи єдність духовних та моральних засад, гармонійного і всебічного розвитку особистості, формуючи людей з державницьким мисленням.

Значення книжки полягає в тому, що з'ясування особливостей становлення і формування В. Чорновола як видатного українського політичного діяча, а також визначення його внеску у процес загальноукраїнського національно-визвольного руху значно збагатить історичну науку й історичну пам'ять сучасного суспільства конкретними історіографічними знаннями, фактами, дасть змогу концептуально осмислити розвиток вітчизняної історичної науки, сформувавши об'єктивне світобачення, виховати молоде покоління нашої держави на позитивних прикладах генерації громадсько-політичних та культурних діячів другої половини ХХ ст.

Микола Лазарович

Чіжмарова М. Українська мова для словаків. – Пряшів, 2011*

Рецензія присвячена підручнику з української мови для словаків-студентів вищих навчальних закладів, які вивчають українську мову як іноземну проф. М. Чіжмарової.

Розпочнемо рецензію словами, які щонайповніше, на нашу думку, характеризують новий підручник М. Чіжмарової, – актуальний, цікавий, ефективний. Підручник “Українська мова для словаків” вирізняється вдалим поєднанням наукового підходу до укладання навчальних матеріалів, реалізацією комунікативно-когнітивної концепції викладання мови, майстерності в доборі мовних і мовленнєвих засобів, організації змісту, видів, форм і прийомів роботи.

Пропонований підручник доволі об'ємний і містить 21 розділ, охоплюючи 282 сторінки. Розділи укладено відповідно до програми курсу “Лекторські вправи з української мови”. До вивчення запропоновані такі основні конверсаційні теми: привітання, знайомство, вигляд людини, кольори, родина, пори року, школа, фах, дім, спорт, українська кухня, літо, канікули, мистецтво і культура, традиції, природа, цікаві факти про Україну.

Кожен урок має чітку структуру: дібраний вірш відповідно до тематики, обсяг тематичної лексики, розмовна тема, тексти для читання і перекладу, теоретичний виклад граматичних, орфографічних та фонетичних основ української мови, практичні вправи, діалоги. Своєрідне художнє обрамлення створює наведення текстів українських народних пісень наприкінці кожного уроку.

Тексти для опрацювання у підручнику подаються із фрагментів літературних творів (Є. Гуцало, Б. Грінченко, Г. Квітка-Основ'яненко, О. Гончар, В. Сухомлинський, О. Довженко, Панас Мирний, М. Рильський та ін.) або періодики, уривків енциклопедичного характеру. У темі традиції України подаються відомості про відзначення таких свят, як Великдень, Різдво, Вербна неділя, Русалля.

Контроль розуміння матеріалу здійснюється за допомогою серії різноманітних завдань: переклад або переказ тексту, а також письмових – спрямованих на закріплення вивченого матеріалу. Такий комплексний методологічний підхід сприяє ефективності засвоєння студентами знань і навичок під час вивчення української мови.

Проте хотілося б вказати на доцільність подання у підручнику саме двомовного формулювання завдань та пояснення морфологічних, фонетичних, орфографічних аспектів української мови. Зазначимо, що варто залучити більше текстів з художньої літератури українських письменників Східної Словаччини.

Підручник М. Чіжмарової “Українська мова для словаків” за змістом та оформленням повністю відповідає сучасним вимогам до навчальних видань такого типу. Мовленнєвий матеріал підручника, апарат вправ дібраний та організований автором за основними методичними принципами: комунікативної спрямованості навчання, поступового ускладнення матеріалу, циклічної й концентричної структури посібника, функціонального й диференційованого підходу до вивчення мовних явищ, наочності та свідомості у процесі оволодіння українською як іноземною мовою. Автором враховані вікові та психологічні особливості студентської молоді, її інтереси, емоційні та інтелектуальні запити, що відобразилось у змісті діалогів, текстів для читання. Вважаємо, що підручник М. Чіжмарової є оригінальним, сучасним за змістом і формою, методично грамотним посібником для студентів вищих навчальних закладів, які вивчають українську мову як іноземну.

Надія Ганудельова

* Čižmarova M. Ukrajinský jazyk pre Slovákov. — Prešov, 2011. — 282 s.